

Sugumi Šahaĩ mi

yina ŋgoa tuŋosu yuhadi

TUDAGA

TOUBOU

TŪ

Tibesti

Sugumi Šahaĩ mi yina ŋgoa tuŋosu yuhadi

*Sougoumi Chahami,
témoin de son époque*

صوغومي شاهيمي شاهد على العصر

Un entretien qui a eu lieu à Mao le 18 avril 2012

Langue : Tudaga (Toubou) – parlé :

- au Tibesti au Tchad
- au Kawar au Niger
- au Fezzan et Koufra en Libye

تنطق اللغة التبو :

- بتيستي في تشاد
- بكوار في نيجر
- بفران و كفره في ليبيا

Traduction du titre :

***Sougoumi Chahami,
témoin de son époque***

ترجمة العنوان:

**صوغومي شاهيمي
شاهد على العصر**

Genre : histoire

Saisi sur l'ordinateur par : Salah Tchenikini

Revu et corrigé par : Ôyi Mahûmut
Kandamāi (*Mark Ortman*)

Première édition provisoire : 100 exemplaires (*mai 2013*)

© 2013 Comité pour le
Développement de la
Langue Tedaga

© لجنة لتطوير لغة التبو 2013

LOKOL

Zaga tiridã yina giba ngo togusudã yê yina ngo muro yogusã yê ngo muro anna gibi di horkusu yogusudã turo. Nû aũ tudo muro koo didi čide yugó. Yina tada hindirîe tiro. Nû gubudi yunu hinindirĩ, tosuo mannu lokol gunna du gubudi Tû du zaga yibedunã hinnindiri.

Lokol gubudi 1932 bu Yuoa horiyuo. Taa dîstiriga-ã bui-ĩ, Yinara! Maši čî. Gubudi mannu lokol bôduyuo. Čîidi nîe du bôduyundã, lôko to. Taa bôduyundã, metura keyundunó di anna-ã čedo. TOGO! OKORMI yê ARDAN yê BARKAI TOLLI yê MAHUMA SALA KÔRIMEI mi yê taa bazo.

BARKAI TOLLIN ?

Uũ, BARKAI TOLLI BARKAI DARBAI mi.

Uũ SUGUI na abban ?

Tada bûrdu bozo. Anna bûgude-ã mia hundã čoopu gunna čarku tûri. Lôko to tani kînnĩ. Lôko to tunda lûduyundú.

Bûgude buya číkã yê durdi-ĩ yê tada mia hundã barayindã tuzoo, hoo kora, mundu gunú čûo. Čoopu čûunĝo.

Lôko to tada čedo. Lokol-ã hakundu tûusú, niri. Didi lokol sũgoi Tû du aũ yibedinĩe togusú, čindi. Ada tûusã ôskore-ã ŋgo kara yihita. Tada ha čendu kînnĩ karayuo. TOGOI ni taryuman. Kînnĩ haki naharã kôĩ di taryuman yogusi. Yoo, MAHUMA SALA ni taryuman kînnĩ yogusi; kunu gali. Yoo, BARKAI ni taryuman kînnĩ yogusi, to koo di čĩ. ARDAN ni to koo di taryuman kînnĩ yogusi ; mêdi hakuma-ã su čaa tedu ni nos. TOGOI ni yogusĩ hurĩe hanĝaar. Horkusu hunã du čĩidi sũpufe yoguso. Sũpufe du čĩidi nos. BARKAI ni yunu bui yogusudo yugó. MAHUMA SALA ni taryuman kînnĩ yogus ; yunu bui

yogusudo yugó. Taa gunna dikindu čado. Lokol-ã tûmndu bozuã, Kabten Kalasoũ 1956 du a di bôduyi. Lokol-ã bôduyudã, ndî yingaaldu niĩ ? Tunda lokol ni taturú; môšidi ni taturú. Anna zo diŋguru tobusu tîyuo.

Tani taa kondo, čîidi tani lôko to kunu. Tigiri, mallûma ELI ndiri ČENIGEI na tûgo hundu dîgiši hundã ha čonju yida. To hi lûnduru ni tunda anna aŋgalda yê bûgude yê gunna lokol Kuranig-ã kînnĩ karandiri. Ada-ã dikindu čûkã zonu ndiri. 1956 kohudirî tîyikiidi anna guru šekeduyuo. Tani kuĩ bûgudi tedu ni anna Libiana čoobu ni lokol karayiniadu čî, čundu šekeduo. Nahar šef distrig Zuar čîĩ li ni, tani hi tuduyinîe taayi. Layinã, aũ a ada kara yihidĩ ni agurbi, ndur. Yoo, tunda ni lokol gudi karandirîe yugó. Alhamdû yê kûrši yê gunnoó, lokol gudi karandirîe yugó. Muro tani hi lokol-ã « Tos yogus ! » čî.

Tani hadar : « Goron̄gor lokol-ã tani odo nurã yê dîhi nurã yê čû gubudi Haya kenar. » BIRHIM SUGUMI yê odo ČAGAM BANDI dîgiši-ĩ yê. Taa, lokol kendar. Lokol-ã kôĩ to hi horindar. « Lokol dakûwo, lokol kohuri. Yunu a nunda lokol kôloni a kohidĩ yusopú ! » čî, Kabten Kalasoũ. Lokol-ã sopar. SALA MAHUMAI mi yê YOMODO yê tani kanda-ã yê oguzuu, durdi-ĩ yê tuzoo.

Durdo wuna ?

Durdo WÊDEI. Zuarga čabtudo. Guwerner-ã
čabutudã ha :

- Lokol yîbendu ! či. Lokol-ã dîstirg-ã kulo bozîe ni gunú ; postiř kulo bozîe ni gunú ; kôî anna mundu čûkã bozi, či. Nunda nû kondaa njîkã, nû YOMODO ni kondo Zuaruu. Aũ dîstrig-ã bui-ř hi anna ndû kora lokol-ã aya nakuroo, mûuĩ, či. Anna čû mûuri, či, arbiyi. Tani hi ndû kora mûuĩ, či.
- Čû mûuri ada taņa Haya karayindî čûo. Mura lidoo, kenuru čûuŋgi, nar.
- SALA MAHUMAI mi ndû kora mûuri čunu ?
- Čû mûuri, či. Tunda gunna čû čû toguso. Gunna kôî di dîšee. Lokol Zuar bozuã anna ha kenehertu, či. Tani hi lokol Bordo bozoo, ndû kora mûuĩ, či.
- Ada murta dîšee mûuri, nar.
- Durdi-ř tani kuĩ muã yuhadi, či.

Yoo, ada murta dîšee mûuri, num. Durdi-ř
muã yuhadi čunun ?

- Uũ muã yuhadi, či.
- Taa kabten, Tani kuĩ murta dîšee mûuri, či. YOMODO ho Zuar ga bozoo ndû kora muuĩ, či.
- Anna nura mboã mûuri, či.

- MAHUMA SALA nuro ndû kora, ôguzuu mûuri, či.
Lokol-ã tani kuĩ haki, či.
- Tani durdi-ĩ hi mēdi a hadiri, nar.
- Hadũú ! či. Metur-ã ngaa čûku, či ? Metur-ã kôï
bozĩ ngaa čĩ, či.
- Kôï bozĩ ni yeri. Maša huna čubiã, tani yeri. Kôï
yĩšĩ, tani yeri. Kôï ada-ã ha kara yihidĩ ni, tani yeri,
nar.
- Nahara-ã mura ha su layinã, tani hi « Yusu ! » či.

Odu ôwure čû tobusã metur Bordoi čer huna
ŠILIMAN PASKAL, Sara budi karadudo, čôhuri-ĩ hi
Bordo kegirči tiyeo. Litina Gîyu postii-ĩ tundaã gîmie
turo ho čenu kegirči. Muro ngo kôï yeri čunno, kôï
yuhadĩ če, či.

Amma yûgurtĩ yagabi nurã tobuzu tîyi li. Lĩĩ, yagabi
SALA dômuri nurã du tûgi gali čĩ. Yagabi gudi kûzi
gali du čĩ. Kûzi-ĩ du maša nuũ buĩ du ni niši, nar.
Tûgi a ni kôï ada-ã kara hidĩ, nar. A ni kôï magaza
nuũ, anja nuã yudiĩ, nar. Nû beni unda aũ moyo
dûski maša haki turonnu yibenuũ būú. Tani četu
mašandiri, nar.

- Taa bûgude yê anna aŋgalda yê gunna čammuru
ngo koo kabten-ã, tiyi.
- Hôkor nduma ndû, nar.
- Koduroo mannu wohaga, čuo.

Wallahi ada-ã gunna kegurčuo. Ada mundu čûŋo. Zogo, ada guru ni čarku tûri. Ada guru ni kînnie aũ dîstirig-ã bui-ĩ ayinã, ada murta tuzoo yee murta hoo yee, munurú, čoop. Guda-ã yûhu. A zaga lokol Bordo gubudi bozuã.

GIDEHI

Yoo, ŋgo GIDEHI anna čidu ni Tû čonĵe barayinã, nubó ndû kohuũ waduũ ?

Mašala, mašala ! Nuro mêdi a mas. Aũ gudi de mêdi a tuyuhado yugó. Gali di tani wadaar ; ŋali baranirĵe hadirĵe gunú. Ŋgo lôko GÛKUNNI erebel yibeyinã, tani hi sũpfe tiyinak. Sũpfe tiyĩ, ôskore guru Yibi čûo. Komboĩ turo Zuar čĩ ; komboĩ turo Wûru čĩ ; komboĩ turo Bordo čĩ ; komboã tuzoo tani hi bui hundu. Yogoda Haya čĩkã yê Šebehe čĩkã yê sôortundu ni *Kĵtab ahadar* yibendiri čundu ni karaha murdom kora kegirčuo. Taa GÛKUNNI hi tóluhun kenuru yer.

- Anna ada hûduru bosiiin ? nar.
- Yûhu bozo, kôĩ a lokol-ã du yûdu naani ada-ã kara yihido, čĩ, lokol Bordoi-ĩ du.
- Zuar posti-ĩ haduru ni yusopu karayuo, nar. Zûmuri-ĩ haduru ni yusopu karayuo, nar. Karayindĩ čĩkiidi *Kĵtab ahadara-ã* ada-ã ha dahu du dunduũ yendũú ! nar. Mêdi GÛKUNNI taduũ yee dahu

- nduũ du ada-ã kuba zida yendĩĩ njũku, nar.
- To nũgoi yendurdãá, čuo.
 - Bũre hundã su lanurã oorda tũrte. GŮKUNNI na ni erebela, erebel hundu yogusudĩe barayindĩ gunnoó, *Kĩtab ahadara-ã* du duyundĩe koo, tani dũli gunnó di durri, nar.
 - Posta-ã mannu tũluhun tiyeo. Dugusa tisã mĩedi to tani hi anna yigidei, čuo.

Ambasad GĚREN SALA ngo tani muro hi hananiri. Muro yĩe anna huna guru yĩe oro matara-ã kũĩ čũhuri-ĩ bozĩ lidido. Tani hi lũduyuo.

Matara-ã tigiĩ GĚREN yuhadia du :

- Yina ada gunna kiituru unda ha nendurdo. Yina giba togusudã tunda du ndũusũ, čĩ. Karaha gali owonu turo ni kayi di nendiri, čĩ. Karaha gudi turo ni adĩba nuã anja hundã su čũzũkĩe nendiri, čĩ. To koo di yina tunda Libiã du ndũusũ, čĩ.
- Yoo, tani mĩedi a dahu maarũ, nar, ambasad. Yunu tani du tũduusã ni ndũ ? Nũ tũduusunnãá ndũ ? nar. Hũruũ ten ! nar.
- Kĩyikindã, aũ zonu hunu yogusoo, hatũwo ni samahanjini, čĩ.
- To gunnó togusoo so, yunu ko hunã gunuru ni kohuri, niri. Šaaba gunna čamuũ tam. Őmuri gali aŋgaldo čĩidi, mĩedi a kũĩ čĩĩ tani dahu maarũ, nar.
- Yina ada nendiriã amba numa daamũũ, čĩ.

- Tani amba nurã GÛKUNNI tani di kunu, obudo nuru mi, nar. Horkusu tiyenã ndû koo di dahu maardó, kohuri, nar.
- To daamo halas. Tunda yerndaar, či.
- To koo, nunda ôskore aya čîkã yê Yibi čîkã yê maša hundã yê gûrso hundã yê tendu naani, taa yeri, nar. Tani mîniri hadar.
- Halas, yunu daama gunna kohuduru nendiri, čuo. ALLA gunnoó, aũ haki yunu daarã yogusu tiyenú, nar.

Kôi to hi muro wadudo, yerčundã tûri. Tigiri lahanuru kazuru ma tîs. Dugusa tîsã HASAN ADGURA mi li.

Tobusu tîyikii di ôskore tuda yusu yê bûnnu arbatas turo yê aũ arbudo wêtige yibeyinîe turo yê muro yê karaha huna ôguzuu yuguru yê yida li. Lîř tani yagabi nurã kôi hi tobuzu tîyiidi yuguruã kubo kidekinã lahadiyunno yugonnó di oro lokol-ã kôi ada-ã karayindî yogoda-ã ted. Tedã zandarama bui-ĩ yê komboĩ bui-ĩ yê dûski taŋaa leo.

- Numaã HASAN ADGURA mi liř, lennũú. To tunda makuru daŋaindiri, čuo.
- Daŋaindũú ! nar.
- Daŋaindurdãá HASAN ADGURA mi araku tunda ha tunuri, či.
- Mêdi to koo yuha, čuo.

Lanurã ôskore-ã mêdi taŋa yusopîe taayuo.

- Nû nunda to koo kohudûú čaanuru ni lûndu naani zaga nirĩ ndû ? Sûpfe-ã ni ŋgirinú zamdamra ni ŋgirinú taŋaa ni ŋgirinú ma yogoda ndedu, čaŋuma to nûgoi ndu ? nar. Mêdi to šeaša du hindu naani yunu njuhatã tuhatu ! nar.
- Budi gali, čuo, yerčudu tûri. HASAN ADGURA mi tigiri tûrizidi kôĩ čôhuri-ĩ matara ted. Aũ tudo turo dûski yagabi-ĩ li.
- HASAN ADGURA mi yunu yogusî čĩĩ, gali gunú, či.
- Tani hi : Unda yê ARDAN EDEĨ yê ALAHAI MÔIDĨ yê tunjundu ni njĩtia du čûo. Aũ karaha ordotaa yidĩ gunna čoŋgia du čûo. To koo di, mêdi to tubazã, kumanuru hadurã gunnoó, numi-ĩ čĩtie kor du hananaar. Aizandũwo ôskore čôhuri turo lidi. Čôhuri-ĩ liwo ôskore saika čundoo, komondo. Dîgidem dûski naani yigiidi. Tiri a Zûgura ni čoŋgi. Nunda ha ni tunjindi. Aũ Tudo karaha ordotaa yidado čudurtã gunna čoŋgi. Aũ kohurú činã gunna tuyundu čĩti. Mêdi to koo yidau. Nû tani hi tuyuhatã, tani tiri nuhadar.
- Yunu nû kohĩĩ yaũ ndedi yee mozi yee unda hananiĩ, či. Kubor čubu.

Odor kinnĩ tobuzã karaha nurã maaru bûnnu nurã maaru bu naaru wô komboĩ tided. Mbo HASAN ADGURA mi mêde yuutu nurã munuũ, mura tigirtã HASAN ADGURA mi yogodã ha hiyindã, yugó ; ôro kôĩ čôhuri-ĩ teddo. Aũ hunu a šekirter* [**aũ wêtige*]

arbiyiniĩ hunã čĩ. Mbo baranindirĩ tĩyikã nirinãá,
nũgoi ? čundu ni tũri.

Taa HASAN muro bazuã kõi ôskore-ã čĩkã tigiri.
Ôskore-ã mēde čuutĩ čũku tigiri. HASAN su labara
čuutĩ čũo. Tigiriĩ komonda komboĩ hi lũnar.

– Mēdi turo nuhadiri, aũ hu hadũú ! Ôskore-ã mannu
hadũú ! HASAN su kõi čuruunnó turo du dundu
kokondu, nar.

HASAN su du duyundu koko čubabo. Šēlib
Ahumara-ã nahara mannu yunu a togusĩ čĩĩ
hanayundu ni yuhado.

– Mbo karaha HASAN na šeketer* [**aũ wētige arbiyiniĩ*]
hunã yida, yiganu tuzu čĩ, čuduro. Karaha hunã
makũwo, anja huna landu ! nar. Muro hi makũwo,
HASAN yē hongũú ! Muro hi daŋai gudi du dundu !
nar.

Yogoda ada kara yihitiã karaha hundã čũ čoopu kõi
čôhuri-ĩ bozĩ tũri. Yum naani ôskore saika murdom
sã tũzoo nendiri, čuo. Ôskore saikaa murdom sã hoo
yē piloda* [**aũ čôhuri čusčiniĩ*] čũ yē mura čoopu lio.
Tani kommanda komboĩ hi lũnar.

– Ôskore murdom kora kii naani yogoda ada ha
tundaar, nar.

Halas, bũnno kalasa yē yũrnefa yē yopuru ni mura
hanayundunnó di kũrunduru yopaar.

– Bui nduma wuna, ndar ? Gunna yopuru ni dañai mûkaar.

A gunna du yunu GÛKUNNIĩ yugonú ?

A du yunu GÛKUNNIĩ turo mannu yugó.
Yunu dahu hunduu.

Ôwonni nuro yunu kohuma mannu yunu
GÛKUNNIĩ du yugonnũú ?

Tani yunu GÛKUNNIĩ tardo yugó. Mura
yunu GÛKUNNIĩ yidadudo ni yugó. Lôko
tigridu tobusã, tôluhun yogodaa-ã čî
ABDURAHAMAN SALA ha yusu naani tôluhun yon
naani tûruzidi GÛKUNNI hi yuha ! nar. Yogoda ada a
koo di lida, nar. Odu yogoda-ã wêtige hundã yê
karaha hundã čû yê yoburu ni tidedu ada čû arba
karaduda yoburu ni maarsu togusudo yagabi-ĩ du
wûni dunuru ni ada-ã ha wêtige ada karandu, nar.

Aũ gunna tani hi halbada yibeyini, čindi. Aũ gunna
abusčini ; durdi-ĩ mannu čîidi unda nûgoi yunu a
kohuma ? čuo.

Tani kînnĩ garndu, nar. Odu wêtige landurã aũ kunu
nûkunoo, yîtu. Tira ada Zûmurii-ĩ yê Yibii-ĩ yê ôskore

njendiã tada du numi-ĩ tòmudu makar čundu ni arbiyindudo.

To koo di, wêtige karayundu tiyendu lôko dahu maarã wêtige-ã čamuru yûdaar. Wô durdi-ĩ na šaaba-ã na kôĩ čûka tigiri ; tigrĩ ôskore-ã tani hi kûruyudu tuyonjo. Ôskore-ã hokor taŋa čidaku, čĩdi šaaba čidakú. Čidakunnó, čĩdi tani čaanirĩ tĩyi. Gali di ada lendurdo togusoo, čôhure du tiyiti, čuo.

Nahara yê piloda* [**aũ čôhuri čusčiniĩ*] yê ôskore a kora yê tadiriidĩ tunda yĩtirdoó, to tunda ndũ tudohoda. Mêdi-ĩ duna guyi. ABDURAHAMAN muro aũ karadudo ni anna GÛKUNNI hi yuhatu anna guru a koo lidu ni ôskore hundã ni yidau. Unda kegurumo yee dahu hundu du lidudo. Ndĩ yunu-ã dahu makurdãá tûhatumo yugonnãá ? Tôluhun-ã bapurã ni čuruú. Tôluhun GÛKUNNI gunnoó, gudi yugó. To koo di tobuzo, odu tunda numoga ada tûzoo gunna ôskore kendar, ôskore ni yûtaar.

GÛKUNNI mêdi a ni yunu turo yogusdo yugó. Ôwonni yogoda murdom sã tûzoo čôhuri-ĩ yigiidã ha tundaar. Čôhuri a hi tunduru tadar. Odu kiñari kohudiri.

GÛKUNNI liĩ :

- Anna ada ha yûhutu ! či.
- Wêtige ada tar neri, nar.

– Wêtige-ã yûhutu ! či.

Yûhutu čunun ?

Wêtige-ã kiitu, či.

Čoobun ?

GÛKUNNI hi anna nuã buya-ã lûnuru neri.
Anna ada ni wêtige yidadu yopurã mazi.
GÛKUNNI yûhutu ! či.

Tani muro hi yedirîe dardó, čîidi yunu tani hadurã gyunú. Nunda četu yugurtadu. Muro lau ndûrroo, tani bûnnu nurã gunuru Zuar tidedu tiši, nar. Wêtige-ã ha yunu su čîĩ, durtĩ ôskore ALLAHUZA TÔYIB mi yê odo a SUGUĨ odo huna yê.

SUGUĨ nga ?

SUGUĨ a ma Ošini čîĩ.

Aã OKORIĨ.

OKORIĨ ôskore buya tuzoo četu li. Ôskore gunna bûnnuda kûruyundu yidau.

– Tunda alamnduda, tiyo.

GÛKUNNI anna ha mêdi numoi yuha. Mêdi muro yuhadã ha tani su tîyi.

– Mêdi taŋa ha su tîyuo čundoo ni nura bu sobusu, nar. Numa ha čundoo ni numa a muro. GÛKUNNI lûduyunu ni « Anna-ã yihitu ! » či tuyuha.

– To ndû ? čuo.

– To anna ada yogoda-ã ha yihitu ! či. To tani aũ a ba ndurũ mannu du čîde gunnũú ? nar. Tudi-ĩ hoŋuũ hidĩŋe gunnoó, ndû koo di yogoda-ã borsu hidĩĩ.

– GÛKUNNI yuha : Yogoda-ã kumandu yihitu !

– Unda mbo wêtige (a tani kugĩĩ) yidĩ duruũn ?

– Duraar.

– To nuburo ôskore-ã ha kegurumo nuũ.

Ôskore-ã gunna bûnnugo yidau. Bûnno koduro du oro dige. Ôskore : yogoda-ã ha yitiri, čuo. Tani yoburu yagabi nurã tided. Tani yagabi-ĩ tidedu saa mundu tobus. GÛKUNNI na ni mêdi a dahu čongú.

– Yogoda ada ni tunda ha tiyiti nuba ha ni njiti, nar.

– Nû ôskore ada buya-ã lûnduru naani yara hituru

naani mēdi a yara-ã yibeyindoo, to gali. To kohudũwo aũ yodurkîe ni yoduro.

- Tani : yoo, nar. Tani mbo mannu ndũ aya nur. Yoo, nura mbo mannu mēdi a busamaa-ã yingaldū. Mēdi to čongu dugusa tũdusu kũruyundã, mēdi a gunna yogoda-ã yibeyindudo.
- Yogoda-ã ha zaga hidiĩ nuro hananiĩ, či.

KÎNJIGI

Yoo, odu suala koro kora hinindiri, durusa gunú. Unda ngaa ndobusu ôwonni numa ndobusu ?

Tani Zuar Ormogoa tudobus, čîidi wêtige nurã Bordaa.

Yoo, sagahunu ndũ ndobusu ?

1925 tudobus.

Yoo, unda ngo kunu du nga koo ?

Tani kunu tîyiĩ durdii-ĩ tîyi, čîidi aa ni hiliniri dîbidir. Dî Arrai na Abu na kôidi tîyiidi tani tûkuliĩ tudogusudo. Malluã kînnĩ kînnĩ kara tuyoho ; bui gunú. Tani adibi maar, su ada haŋaar. Odo nur turo-ã mi lokol dunar. To du bu ŋila nurã dîgidem sã yusu kondo di tûduus – 1953 ôwuri tûdusuã yum ôguzuã.

Yoo, lôko abba numa nohĩ ŋila nuã ndû kora ?

Abba nurã nohĩ ŋila nurã murdom sã yusu.

Lôko abba numa morčunã nuro hi wuna môsolie togusu ?

Tani môsolie tarú. SALA dômuri nurã ŋgo kondo di čî. Dômuri-ĩ teitudo čîidi tunda mannu tûkulie ni Bordo du četu onoũ tobuzo. Četu lukuru tudugandi horkusa ni četu lukuru kohuduri. Yoo, tani ni ŋila nurã murdom sã yusuã su adibi maar. Adibi maaru kînjigi tohi tobus.

Yoo, unda adiba ndû kora yobuũ ?

Tani adiba dîšee yobaar.

Yoo, abba numa adiba ndû kora čoobu ?

Abba nurã adiba yusu čoob.

Abba numa ada ndû kora yida ?

Miã murdom sã tuzoo yê doba yîšii yê yida.

Nubo ada ndû kora taũ ?

Tani miã murdom sã çû yê doba yîšii yê tar.

Gunna du gubudi sagahunu ndû adibi maũ ?

Gunna du gubudi adibi maarã ADAMI
WORDUGUDO 1954 maar.

Numa nuro kondo njogusudu ?

Tani, bûgudi-ĩ SALA lôko čuruã, tani hi lûduyuo 1953.

Unda dîne-ã ha njĩ gunna ndû oor numa čidaa tooni aũ oor numa čidaa tooni horkusu nuro lau kubogo, duruma ndî ?

Tani yunu gudi kubogo durudo yugó. Tani kondo tîyi, čĩidi yunu a kor bibinurdo yugó. Anna-ã mannu kondo du tîyide, čĩidi ALLA barkayuo. Gorongor lôko pirezã Bordo tigrĩ mannu hadar. Aũ hu zondu kohuroo ni durri yeru tobuzi. To gunnoó ni samahadundu nurã, gunna lidu samahaduyuo. Yunu ômurii yê adibii yê ndû mannu dôlumurdo yugó. Anna orro du dôluã čukã gunnoó, anna lokol koloni yibeyindã mannu tani di gubudi čado hananiri. Aũ tani daaru nuru gunirĩe yugó. Anna gunna tani lau tîrize.

Unda lôko Bordo njapa-ã yudombĩ duna yeũ ?

Uũ, tani mura ha duna yer. Zaga duna yerĩ, tani Lugurana hananirĩ yingaldu, mura

mannu dîn hundu yibeyindi. Tunda ni dîn ndur yibendiri. Yum guru lûduyundu tigiri četu tobuzi azuma hundu lûduyundoo ni tigiri. Yoo, yagabi hundu yibeyindîe koo yuhattoo ni anna hanayudunnoó oskoba yeri. Aũ yunu ALLAA yogušîe koo gunna turonnu. Tanã to koo. Tani yunu ALLA yuhadã gunna hananiri.

Gudi-ĩ ngo Tûa njĩĩ kînjigi numa nga koo ?

Kînjigi nur Tûa tîyĩ : Unda aũ durdo ni numo du njûwo, anna nuã gunna bui njogusudu njûsopoo, wudu ni durĩĩ čûsu ni durĩĩ. Nû mannu anna-ã tani kuĩ numi-ĩ čulob, čindi. To koo gunú. Tani loburĩ ada-ã ni mundu toguso, adiba-ã ni mundu toguso, migiza taa tani tersiri. Nji ôrozi hundã dolumurîe ni mura mannu kuzo čudurtĩ čûo. Nû aya tobuzu tîyĩ gunnoó, nû dogusu tigiroo mannu anna nurã yunu yogusudĩ kohuri.

Četu totuna ndura ni mûkuri bara ndura ni mûkuri anna ndurã četu ngo gibidi šera hunda budi kobaar. Asasar ngo njila yusu kohaar. Yunu gunna kohurîe čîidi nû aya tobuzu tîyĩ mannu mbozoo tidedi čîidi Tû muro ôwonni ngullaha yugó. Anna numo mûore-ã tani di mura anna guru ômure gala čûo. Busau hundã du ni gali di mura dunada čîidi arrakundú. To di yê a di yê tûrri kînnĩ kûzo. To yĩngaaldu busau to yusobo.

A yunu ALLAA.

Unda ŋgo ŋila yusu asarsar du njĩĩ, mēdi gunna du dunodo kohuma mēdi ndũ ?

Mēde kohurã budi mundu. Mēdi gunna du tosuã, mēdi guroi. Gudi-ĩ tani asarsar tĩyiidi Oozua anna čado. Aũ turo anna kukubčundu čĩdo. Čĩtuã yogusidi hakundu yibeyundũ. Tani hi « Yĩri mēdi a yibenu » čuo. Tani tigiri ni adaga du mēdi to kinnehar. Anna murta hoo čĩkã gunna ha kubor su nakaar. Hakunnó togusã gunna ha nakuru tišuã, ŋgullaha hakuo. A mēdi gunna du tosu turo kohaar. Gudi mēde eredaa-ã ni lidi, mēde tĩnne ni lidi, to gunna lau nurã četu adaga du yitiri.

Gudi-ĩ horkusa hakuma du haŋũwã ndê ?

Gubuddi-ĩ kondo Bordoo haŋaar. Taa asasar tudogus. Sũgoi, dēbite Tumbulubai tudogus ; sũgoi, sũpufe GŪKUNNĪ tudogus ; sũgoi, dēbite FAN tudogus: sũpufe čũ du kohaar ; dēpite ni čũ du kohaar.

Sagahunu 1994 Bordoia sùprefe du čřĩ

Gudi-ĩ ma Zui loko ustumara čĩĩ ndũ kohuũ
Taliĩ yibenu ? Dga koo di Tali Zuiĩ ledũ ?
Ôwonni ustumara-ã nũgoi mēdelia njenã ?

Gali, zaga mēdelia tiyenã, nuhadiri. Mēdelia
to Guwerner Furasaa-ã tiye. Mēde ôguzuu
yida tiye. Mēdi a Zuiĩ yē mēdi a anna buda
čoopĩ yē yoo ña annaa yē gona annaa yē loko
čoopoo, gũrse bũgudi-ĩ čoobu, mōori gunnó di loko
čidawo čeni. Ada ôguzuu tiye. Lokola-ã yē tuzoo. Ler
to tiyenĩ ndĩ ?

Tani kapiten furase ha haduru ni anna-ã ngo yuba
hunda yudoki bara hunda čũũgi, nũ yunu to
arrakundunó togus. Yĩ ndur ma kōi a di čĩĩ torkirĩe
dakuru, nar. Mēdi to čaba ôguzuu hu hadar.

Halas, yum turo nahara suisura čũ yida li. Lidã asuba
hundã guru yidau wô du čubapu layindã, a yĩ saši
gunú ; yĩ njilii čundu yuhatu tũri. Tũrrã, posti-ĩ bui-ĩ hi
tani tigiri hadar. Kapiten-ã ni haki yibeyunú, tani
yibeniri nuru hadar. Bũgudi Zuiĩ hi hadar. Yoo, anna
angalda Zuiã ni hadar, anna Bordo čũkã ni hadar.
Togo yuzogo ma yĩridu čundã ma tigirdã tunda
tũmoore yĩ-ĩ zaga čurĩĩ ême dahu ndurã ha gunduru
busau dunodo nakuru ni, nakirĩ nakirĩ aũ nduzudo kor
togusã wô letirĩ kũrtu durusu togusã bu letirĩ huraa
kubobo togusã, bara koduro yē dīgidem yē čũũgo.
Sagahunu to nũ mannu huski ndur čĩde kor du

hanandiri. A tunda to koo di kohudar.

Kapiten furas-ã bara mûkuru yugurkudo bu li layinã, tani hi čûki ladiyinã, wuna horkusu a yogusu, či. A tani kohaar, nar. Anna Zuii-ã murdom soũ turo bûgudi hundã četu, bûgudi hunã ha mbo tani koo, ôzi yeri, nar.

Bûgudi-ĩ wuna lôko to ?

Bûgudi lôko to čĩ EDIĩ ARDIGIĩ mi ; EDIĩ yê dômure huna yê anna budi gala ; anna ada gûrso mundu yihitu tiyo. Ada bûgudii-ã, ada aũ aiga, gûrso taŋa taru hoŋar. Anna Zûmuria čûkã mannu čera hundã arbinduru gunna yendar. A koo di tiye.

Nûgoi unda Tû sobuma ?

Tani Tû soburã, yunu gudi di soburdo yugó. Unda kondo njĩidi numo numa wu togusi. Anna ha yunu turo hadũwo, mugayundunó togusoo, to tosu. Tani hi aũ « Yuruk ! » čuno yugó. Ôwonni nuro ada yê adigiba yê tammo togusoo, yunu čubudĩ yê čadĩ yê barayindi. Kondo koo, duna hunã gunna ôrozi. Yunu yidaũwo nura mannu hanandiĩ. To koo di, tani sobar. Aũ « Yusob ! » čunno

turo mannu yugó ; aũ « Nudaarú » čunno turo mannu yugó. Anna-ã gunna tani ba nurã, Zûmuri hi guyunu Oozu hu guyunu Abu ŋgirihi tani aũ ba nur gunnó yugó. Arbido nur gunnoó, yili nur gunnoó, to tani hananurú. To tani abuzuru soburdo yugó. Numi-ĩ muro ŋgiri nurã tosu. Nû ada nuã murdom yee dîgidem taũ lokol turo mannu kara hidimo yugó. Ača nuã tam, diŋuũ hûduũ ni ada nuã mura turčundu yidadie togusunnãá yingaaldu numi-ĩ sobar.

WURA

Dûli. Gudi-ĩ unda ŋgo ŋjĩ gunna aũ wur njeno, wura gala ambanjiniã njeno čîn ? Ôwonni wuna wur to njenã ?

Aũ turo wur tiye. Aũ bui turo tani kugiĩ unda yuso tani nuũ hadũú či. Aũ tani yuhadoo to muro hanayini. Aũ ôrozi barayunoo, busau yê logo yê yagaba yê tîinne yê gunnoó, aski yê hur yê kogoya yê yina ada sûru yîdadú, či. Lôko turo kizenu yidau, či ; lôko turo wu yerčunoo čati, či. Yina ada guda-ã tûrru ni tûrrú, morčundu ni morčundú. Unda ômbuã nuã, či.

Eredu mannu.

Eredu yê busau nuũ logo nuũ yîbenu bara nuã muĩ to totuna nuã mûĩ, a gali, či. Yagabi nuũ nuro tomummoó mannu yunu nuũ čĩ, či.

GORSU NĠOĂ

Ngo gibidi lôko gorsu yerčunoo, anna ndû yogusudi ? Yobur čumosudîe touwo čindi yee ndû čindi, anna aŋgalda-ă ?

Gorsu yobura-ă yê gorsu numi-ĩ yê du šisa. Gorsu numo du togusîe togusoo, tuda-ă nîe du gokîe togusoo, aũ arrakunú. Anna dûgule čû čûo. Dûgule-ă wadundoo, anna yara-ă yerčindi. Mura ko turo aya bosì, mura guda-ă ko todi bosì. Lôko gunna bosoo, mura du aũ aŋgaaldo hundă anna murdom na anna dîgidem na bosì. Ôdi kûrtudu čini, ôdi-ĩ ko hună bok busama ha čokini. Mêdi hună yuhadî lopčunoo, ôdi-ĩ wô yîdisoo ni tobuzo čunno, ôdi-ĩ bu čuloboo ni touwo čunno. Gokĩ sũgoi ndû mannu yogusu mugayundú, goki borsu. A ngo adaga ndur turo.

Sũgoi yobura-ă ndûrroo, anna čurukoo, aũ keŋeli turo burbodo yogusi. Burbodo čundoo aũ bui muro tedîe goni hunu su čĩĩ mannu čîdu čenu čubudi. Lôko to yîni borsu maša hundu. To burbodi-ĩ mêdi yida ; burbodi-ĩ tedu, anna buya tuzoo taũwo mannu čosu hundă ôguzuu. To nû naharu-ă anna kapural yê

šerya yê litina yê to koo di yihidu a koo di čûdudo. Burbodi-ĩ muro šiĩga ada turo ho bui yogusi. Mura kôĩ turo tûrrie abusčundoo, têsƙida keyindĩe, anna ada tûrri. Anna ada kôĩ turo yĩ morčunu waradundu zonjundoó, anna ada kenjidi. Aũ numo tigiidĩe yugó. Anna ada ôroze hundã čoopoo, anna čilaku lidoo, anna ada orroyindi. Gorsa hundã ada mura.

ZAGA ASUMA YIBEYINDĪ

Yunu gudi turo hininiri : ŋgo anna ada dũude-ã ŋga koo di asuma êmi du yodurki ?

Asuma zaga yodurkĩ, Gubon dahu hunã ha nduganĩe ême guru čũo. Ême tada ha tûrru mokundu ni čoopi. Dũude ŋgoã dunada.

Yum yunu to yibeyindĩe togusoo, hago guru tigirtu ni orko bui turo du kôhudo hunda čabčundu ni anna-ã ña čitu ni dũude tuzoo tooni yusu êĩ tohi, galihe čabčundu tûgohu bôliyinã čûdutu ni, yogusudĩ odor togusoo, êski di asuma yastini. Wûni njenu kulo mozú, budi gûrbi. Čêne kuna dunada yê aũ aŋgaldo turo yê horkusu-ã yogusudĩ.

Gibi čiletu ni galiha sual laba kora du hukundi. Hukundoo, yida hunda durusa aya čûuŋgi. Aya gunna nobtugurru yogusudi ; ême-ã dadarčundu čûduti ; ême tada galihe-ã dahu-ã ha čûduti ; galiha guda ême-ã dahu du čûduti ; ôru huna a kor. Aya yidi

turo gibi duyindi. Taa turo gibi duyindi. Su yunu turo tuyindi. To gunnoó wûni-ĩ čenu kulogaa bosú. Odu wûni to hûyindi hûyindi. Anna murdom sã hoo kor, tooni murdom soũ turo kor, hûyundoo, anna čũ guda hurostindi.

Maša čubudiã tugohu yogusudî yîzi-ĩ dî tobukunu odor togusoo, dûudi a bui hundã layini. Kubo huna kidekunoo, tuši. Odu asuma yî togusudo. Asubu yastudĩ, gunna killeyi šiša du keyinoo, tûrri. Tûgohu togusoo, anna-ã lidu čoorku tûkulĩ tûkulĩ di čongĩ.

ADAGA

Odu yunu gudi hininiri : durdo a Tûã ndũ koo di turo turo di diri hundã lûdundi ?

Durdi-ĩ kîbidi hunã ŋgo gubudi durdi-ĩ turonnu. Abba-ã nohoo, mi hunã guyini, durdo mahumat koduhor čindi. Nohuã, mi huna guyi. Mi huna guyinã, DARSALA čindi. DARSALA nohuã GEBILE TARSAĩ guyi. GEBILE TARSAĩ nohuã, MÛSA guyi. MÛSA nohuã, MOLI guyi. MOLI nohuã, miã hunã ôguzuu : ÔRDĩĩ yê ARAMI yê LAĩ yê KODONU yê, mura tuzoo. KODONU ni diri daarú čĩ, TÎGE ted. Tarsiã mannu gubudi diri-ĩ du čĩ. TARSIAĩ lôko diri-ĩ kîhi hundu togusã wayuo ; Tumara Bulalia ni diri-ĩ wayuo ; GUNNA ni diri-ĩ wayuo. Sûgoi lukurĩe borsudu MOLI

tigirtă, MOLÍ miă huna tuzoo du halbada yuguro ndoori yuguruk. Ndoorĩ yuguruă, mi turoă yusobu ted. Ôguzuu-ă ARAMI yê ÔRDÍ yê LAÍ yê aũ turo čuboo, turo čubi. Noguziĩ nduzoĩ čubi. Sũgoi mboă čubi. To koo di lukuri.

Nũ kuma lũduyindă mannu nduzoĩ halbada du yugurk. Kĩhi nduzoĩ lĩ halbada yugurk. Mura du dunodi-ĩ gunna tani maari čini. Tunda to gunú ; mura du kunu wosu-ă soortundu ni aũ činaki. To gunnoó, aũ bozĩe barayindi. To koo di tundaă yogusudi.

Yoo, durdi-ĩ loko kũdi kočĩne togusoo, ndẽ yina yogusudiă ?

Durdi-ĩ kũdi kočunoo, gubudi ônguli keleyini. Ônguli keleyinoo, durdo yê kal. Sũgoi hurostinĩe gunú ; anna-ă yĩri kũdi konnu čundoo, ônguli keleyini. Ônguli čundoo, kara su dahab du keledudo. Ngo gibidi burkidi hundă kara bũgude yê durdaa yê aũ guru hu kara čendu kedigindoo, su dĩhile čũwo, to kara durdii-ĩ. To durdi-ĩ baranjuno. Ngirennoó kôdere ngo gubudda-ă du čĩ. Ma tuzoodo yee ma ôguzuudo munurú šerčini. Gudi-ĩ kũdi kočĩne Tuzuba-ă bui hundu turo lũyunu ni četu yina hunda êski di adibi yili hunu turo čonji. Yoo, Tuzubu dêbi keleyi čenă ha haga huna čeni. Anna ha azumnjini. Yum azumnjină, kũdi-ĩ hi činaku mède guru yuhadi. Nũ mède čũ ada aũ yuhadi tubazudo

yugó. Dgoã hadiri ni hadurú.

Yuha, yuha !

Dgoã hadirîe, durdi-ĩ hôwuludu yerçi tuzi :
ma ni layini, dî ni layini, ônum ni layini, ôro ni
layini, wô ni layinoo, mura gunna tîrize, čini.
Gudi hunã nuba du aũ tani hi durdo čunu tiyaasã ada
nurã yê kal, čini. A šera du yunu gudi, nagi du gunú.
Šera du aũ hu yunu dôlumnjinĩ daarú, čini ; ši bazîe
ni daarú, čini. Ôunne nurã du aũ ši bazîe ni daarú,
čini ; to čunoo tigiri bozi.

Durdi-ĩ hi ŋgo kûdi yidaa ha činaku ni tûdusu du
kûruiyindi. Ada yina hadurã gunna nû yogusudú. Gali,
adibi yili hunu ni dobu heru čonji. Čonju ni četu kûdi-ĩ
su končindi. Gali, durdi-ĩ muro čidawo kûdi-ĩ ni
yugó, ôŋguli-ĩ ni yugó. Halas, čer durdi-ĩ hi tûrrudã
kubo čendoo, muro halas. To durdi-ĩ yogusi. Aũ gudi
yogusú. Yandu yidadu ! Mêdi a gunna aũ bibiyinĩ,
durdi-ĩ. Adiba ada čûã sobar, durdi-ĩ muro yuhadoo,
togusi. Anna yibeyundu čunaki.

DURDO ŠAHAĪ

Durda-ã gunna du durdo yunu gali yogusã wuna ? Mura du dunodi-ĩ ni wuna ?

Durdo ŠAHAĪ dunodo. Durdo WODEI ni dunodo.

Durdo ŠAHAĪ ndû yogusu ?

Durdo ŠAHAĪ yunu gudi yogusudo yugó. Durdo ŠAHAĪ muro diri čendã, diri huna gunú, ČAI nduroo, obudo huna. Obudo huna bûgudi. Bûgudi-ĩ lôko to dôlumnjundú. Odu layindã odi-ĩ anjal hunã ni gali ; abba hunã ni burbo ; yoo, dîhe huna ni burba. Odu čonã, sagahuna tûdusu yî čenno yugó. Aya tedî Aguram tigiri. Aa yê ña yê yida tûkule gala čoobu tigiri. Aguram tigiriĩ, durdo Aguramua tigiri.

– Tû ndurã yî ni čenú, migiza-ã ni čatî čûo. Aũ ôroze yidawo ni nohî čî. Dî dogu Bôdoli na tûrri. Yida yê soba yê budi čûo. Taa anna-ã tûrru ni ôroze hundã hiliyindi. Tani to koo di tirido. Kayuã durdaa ni baraniri, čî. Yoo, wura ni baraniri. Durdo Aguramuã tigiri. Yoo, ôwonni malluã ni baraniri, čî. Odu durdo Aguramuã kayuã nuã yê yina nuã gunna tani neri, čî.

Odu mallum turo tudaga du godi čindi.

– To hi tigiri a koo, či. Mallum to tedu yîsu tigrĩ, numo ndumma her huna gunna saba yîna-ã čongu ni êĩ turo du gibi di čĩ. Ônuri a di diri budĩ Zuar čindi ma ndedĩ kôĩ yidi durusu čĩ, yidi-ĩ hũĩ-ĩ êĩ tũkuli-ĩ čĩ. Kidenũwo du čĩ, či.

Odu mallumma yina huna guru to koo di yuha.

Odu durdi-ĩ liĩ, anna kidekundu kũdi činakã, êĩ a hi kidekundã gumara koro čũ kora yidi-ĩ su čũo. Kôĩ to nobtu zidu sagahunu to yĩ čenã yidã gunna ziyuo. To koo di durdo ŠAHAĩ diri čũbu. Odu čubã, yuburdã yê tũdã yê goki, kũrmo borsu. A di Gaida-ã yê anna dazagada-ã yê ko hundã turonnu. Mbozoo ada aũ turonnuã yala goki. Yunu to yerčunu ni Gaida-ã tedu ni űila čũ daűai duyoo. Odu kôĩ to di nogoũ činau ni nogomma űgullaha gunnũ, űgullaha barayini, űgullaha barayini, űgullaha haki.

Yoo, budi gali. Dgo durdo ŠAHAĩ ma Kufura tedã nũgoi ?

Kũfura tedã lôko to anna-ã nahara-ã ha hanayundũ. Nahara-ã liiwo unda sũgoi sũllinummoó ni kal. Yoo, diri nduma ni čuatu njonĝudo di kal du čudurti. Yoo, anna ha ni čiti. Yunu to koo, budi yuhado. To koo di, durdo ŠAHAĩ čaa Tezer tedu bos. Anna mundu to koo di čarku tũri.

Nahara-ã Tîge ni čonj ; yoo, Tû ni čonj. Anna aya yerčundu čarku nahara-ã wayundu tûrrã, yogoda čoopu ni yida gona hundã ha čuzuki. Gesu yogusĩ yingaaldu, Borkodi-ĩ : tani arrañurú, či ; numo nduma yûsurru, či.

Odu čuzuu tigiri nahara-ã yê yibeduo. Muro hi posti činawo, posti a Bordoia du ŋila yusu orroyi sùpře du bos. Nahara Tîgee-ã durdi-ĩ hi malluã yê anna wêtige muguna yê gunna čenu ni horkusu huna ye ! či. Nahara Tîgee-ã yê Tûa-ã yê. Nahara Nêgii-ĩ ni ŋgo Nêgi-ĩ Čaduu, Tû ni ŋgo Nîyeruu, kô to Yibi ŋgirihiĩ gostuyundu ni êski di durdi-ĩ liĩ kô to di nahara-ã čuruk.

Dgo anna ada Tûrkiaã Borkodi-ĩ četu ndû hoo hundu ?

Durdo ŠAHAĩ aya tedã, ŠAHAĩ haki numi-ĩ du čûú anna halbada yê mura du turo turo ho čubabu čidŕe yê, tigiri layinã yogoda-ã daha hundã kînnĩ horiduda ; anna bûnnugo yidada ni wêtge gali di arbiyindi. Ôskore dîgidem yê zarndaram dîgidem yê čendu ni durdi-ĩ li bos. Tûgi Bordoia ni yudomo, tûgi Sardaa ni yudomo, Durkua ni yudomo. Lôko to SALA dômuri nurã odo kînnĩ čeniĩ. Odu to koo di Tûrkia yum gurso dîne-ã gubuddi-ĩ anna taa čûkã sarči čoobu numo hunã ted. Tûrkia ni

kûmusuluũ hunã yida. Durdi-ĩ ni čaa ma mûsuluã tigiri. Sôgui zabtunu li ni nahara-ã četu yibeduo. A tûrtu.

YINA ALLAA

Odu yunu gunna du sogoddi-ĩ hinindiri, yunu dahu numaa. ALLA lau nouši numa ndû ?

Ôwunni ALLA borsu hananiĩ. ALLA borsu wôkuluũ njiĩ. Mbo gudi hunã anna yidi da yê anna šedir yogusudiã yê anna tada ha lanũú. ALLA ha borsu su ndupudo. To koo di njiĩ yunu wura anna kuna yê buya yê he yeĩe čîn ?

Anna nura nûuã gala. Ŋgo muskor yê yunu gunna kohidirĩ tîyo. Tani mannu du tîyi.

Tîyikiidi mallum tani turozo nur turo Maka tedu li. Tani kînnĩ kînnĩ Kaguradi-ĩ hananiri. Mêdi guru mallumma tuyuhado. Mêdi to dahu maarã. Muskora-ã gunna čammar.

Yire nurã daaũn ? Ayî nurã ha muskora tamma kii naani sonduk a di yûuŋ ; gunna wûni yeri, nar. A di yunu čîdu yugó ; mu borsu, nar. Suura bagara čoŋu tedi nas ŋgirihi yunu a kuo yuhado yugó. Ôwunni arbunuũ yaĩ čunno yugó. Yunu to tubazudo di bu anna nurã mûšidayindã mannu tani hananiri. Mallu-ã yûdurdo yugó. To koo di gunar. ALLA turonnu a gunnoó, yunu to mukanurú nar. A, to koo di gunar.

Kuran-ã mallu-ã buya karaduda mundu hokor hundã tîyo. Anna tada tani muro tûrto. Maka ni lukar. Tundaa a tûrtu. Nû yagabi ndurã du Luguran karandiri. Luguran-ã dakurú ndurú. To koo di yina ALLA nêbe-ã ha tiri oskoba čenã su lukuri. To mugarĩĩ gunnoó, yunu aũ aũ hu yogusu čenĩ, to mugarurú ; aũ dahu nurã yugobîe mannu tani mugarurú : a tûrtu. Nû mannu nura njĩkã Lugurana-ã karandu ! Lugurana-ã karandummoó bogošiã guda du ndûrri. Lugurana-ã ALLAA koo.

Ôwonni kûrdi na musulum na yina tada du tani tugó. Kaguradi-ĩ mannu su ALLA yuha : yunu ndû kohĩie mannu ALLA landadũwo hanjĩ, či.

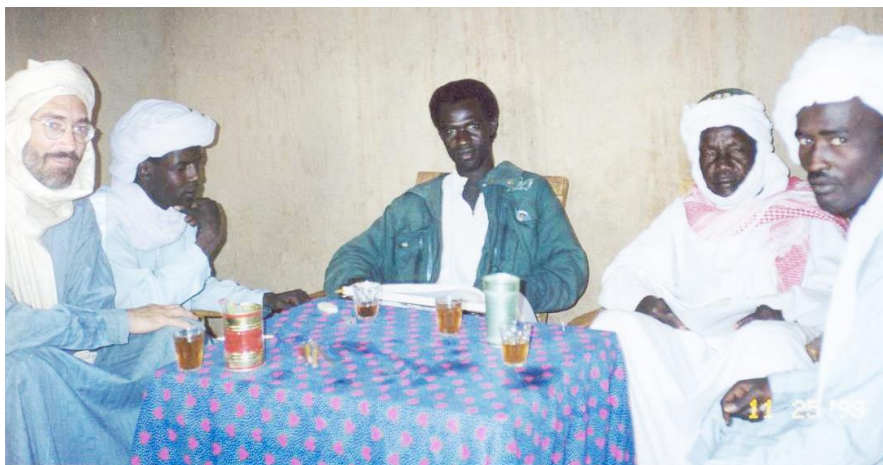
Yoo, gudi huna anna ada ka tudaga-ã yibeyindiã na Doktor Steben na anna ada SIL čûkã na anna ha duna čendiã anna kuna karaduda kua wô Lîbia čûkã mura Lugurana-ã ni gali hanayindi čĩidi ka tudaga-ã yibedĩ gali di čudurti. Mura kuba čû yidao. Anna guru tudaga-ã yibedĩ njapa-ã ŋadu čudurti. To nuro anna taa ha ndû hadĩie taũ ?

Tani hokor nurã du nû aũ aya mozu njĩidi yunu gudi gunú. Tani mûšidi ndĩi. Dahu nurã dûli. Aũ yagabi numa mozu njĩidi ka nuã dizibi numã arba hik-ndoduri čunoo, kôĩ wanĩie yugó. Čidawo ni nahar, čidawo ni musulum, čidawo ni

Lugurana gunna dahu hunã du čî ; yunu to kor
yogusî čîde yugó. Yerru naani ka nuã du arbinu čini.
Lugurana-ã du ALLA Adum gubudi yûgurtu, mêda
Lugurana-ã yê arba-ã yê du šiša. Arba nuã du wêtige
yibenîe togusoo, budi gali. Nahara taa yogusudã ha
tahamurú ; yunu to dûli nuũ. Anna ada Nîyera-ã anna
ada Lîbia-ã mejelle yihiť čûkã tubazi. Mura taa
gunna karaduda.

Tani adaga durdi-ĩ yibeyinã, tani naharka budi
karadudo gunú ; čîidi, karaniri. Kôî hananurdó
togusoo, kôî tudaga du arbidudĩ lanuroo, mêdi a
naharka čĩĩ tîyeni. A yunu gali. Nû a anna ka
yibeyindiã nû kunu nduganîe koo, yunu anna aũ
naani aũ hu sayini ; anna ada hura čitiã ha sayindi.

Sagahunu 1998 : adaga durdi-ĩ tudaga du yibeyindĩ Čûo

Yoo, tani nû aya tobuzu mêde hadurã ni sadiyindi. Yunu ALLA čidaũwa yê yunu aũ amba nuũ yogusã yê yunu nuũ nurbo yê ALLA muro yê čĩsa njogusĩ yê, a yunu a amba tudaa gunnoó, yunu a di nahara ni yugó ; musuluo ni yugó. A yunu Amirik ni anna dunada burbaa ni yida. Anna yunu gunna dahu čonġa yida. Yunu a nũgoi sopuru kanjinĩ čundu yibeyindĩ čũkã gunnoó, tunda ndũ yendirĩe arčana yendirĩe yee asuba kenduru yendirĩe ndũ yendiri ?

Ndũ mannu yendurú.

Mêdi-ĩ tuzoo tani mannu sukurnunduri : nuro yê KANDAMAI yê niridu ni mêdi a tuhatuma, tani hi mannu aũ tĩyĩ tani aũ gibi yunu laraa gunnó dĩnee aya tardo yugó čĩidi, haduru ni dĩne ndurã yibeduno mannu ôyuro ni taŋu. Nuŋu ni tudaa. Tunda yaturoo mannu busau ndur bozu čĩde koo. To koo. Nũ mannu sopũú. Anna dahu čoopiã ni gali di yibendu yendu. Dahu čoopunnãá yê čoopiã yê hoŋgu naani ada kinniã mannu ka ndurã tudaga ha lukar. Nũ anna yogoda mannu ka hundã nahara-ã ha hik-yihitĩe barayindi.

Ôwonni lanu ! Anna ŋisčundudo yugó. Anna nũ tudaga yibedunoo, Injil čindi. Araŋga mannu Injil du taryamdudo čĩ.

Yina durruã nuhaduroo, mallu-ã ada gunna wadiyindi. Hadurú, hundã ha tîyi.

Uũ, to muro. To kugiĩ mura nũ yunu yogusudã gunna tudaga-ã čitu ni araŋga-ã gubudi keyindĩe barayindi. Tudaga wenĩe ni gali, arbinĩe nũgoi zonuã ?

Lugurana-ã yuhadi : Tefšir gunna, naharka yê araŋga yê tudaga yê, gunna du yibendu yongu ! či.

Nũ Indunizia ndo ka hundã du Lugurana-ã karayindi. Ka hundã du yibeyindi. Nĩyeria mannu to muro. Ka hundã du yibeyindi ; taryamnjindi čindi. Anna mura guru Hadisã yuha : Ka araŋga du gunnoó, yum Yũma ka guda du togusú, čindi. Anna guru yiga kadadi-ĩ čĩkã araŋga didi dahu čonjú. To nga koo togusi ?

Araŋga-ã mundu ndĩi ? Ko turo gunnũú, naharka-ã ni yili turo, tudaga ni yili turo, Alumana ni yili turo, kaa mundu gunú. Lugurana-ã čakundã, araŋga borsu ndĩi ? Taryaman duyindiĩ zo dikindu ndĩi ? Yunu hundu gesu du anna ha su čũduti čukã gunnoó, yunu gudi yugó.

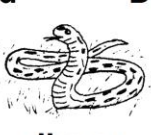
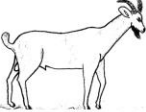
To koo, gali. Šukuran.

Yoo, tani mannu šukurnindiri. Yoo, nunda
ada gunna anna taŋa ni tani teitudo togusoo
kôï nduma ni tigiri. Yoo, gudi haŋuroo ni
nuhatiri. Šukuran ALLA barkaanjuo .

TUS.

Tudaga

a A aski	ã Ã kayuwã	b B barbi	č Č čôhuri	d D direnu
e E eberu	ê Ê êre	g G gimĩ	h H hosu	i I diri
î Î tĩbi	ĩ Ì ẽĩ	k K karaha	l L lôĩ	m M mûzi
n N no	nj Nj anja	ñ Ñ ñê	ŋ Ŋ ŋam	o O ormo
ô Ô ôtu	p P popur	r R arru	s S sûni	š Š šĩĩ
t T tûnni	u U yurusu	û Û dûguli	ũ Ü yuũ	w W wûni
y Y yuzo	z Z zĩŋi	Illustrations : Madjitelem Phanuel Mbanji Bawe Ernest Hassane Abakar Ôyi Mahûmut		

500 Cfa